

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

IX. Vis constituendi penes solam Ecclesiam, sed executio pendet à consensu eorum quorum interest; in iis nempe quæ disciplinam respiciunt. Quæ res, cùm facti sint, prudentes sæpe fallunt. Explicatur ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

Vide secundam
Præfationem Mar-
ci f. 6.

Paulus Rom. 13.
& Petrus 1. ep. c. 1.

Chryf. hom. 15. in
1. Corinthe.
Theodoret. in præ-
fat. ad Synagogen
Canonum. & c. qd
dicitur de iur. di-
vini. & c. qd dicitur
de iur. di. & c. qd
dicitur de iur. di.

Innoc. in Decc.

Huc referri pos-
sunt plerique ex
eo que diximus
capite superiori,
& præcipue f. 9.

perij exprobratione. Etsi enim dura sint aliquando Regum imperia, ordo ille imperandi & parendi id exigit, ut subditi dominorum mandatis cedant, quemadmodum Apostoli disertissimè docuerunt. Sed in legibus ecclesiasticis, quæ jus naturale aut divinum non exsequuntur, summum illud imperium locum non habet. quo sensu accipienda sunt quæ adduxi testimonia è Gregorio Nazianzeno, Hieronymo, Chrysofotomo, & Bernardo, ad loci evangelici explicationem. Quinetiam magnum discrimen intercedit inter supplicia quæ leges publicæ contumacibus irrogant, & excommunicationes, aut ceteras censuras, quibus utitur Ecclesia adversus sceleratos. Princeps enim adulterum, aut cædis reum, gladio plectit; id est, maleficum committit pœnâ afficit, in eoque vim imperij sui ostendit. Ecclesia verò non exigit pœnam, sed morborum curationem. Itaque non infligit excommunicationem, ut mactet, sed ut pœnitenti salutem conciliet, quemadmodum disertè interpretatur alicubi Chrysofotomus. Vnde Theodoretus in Synagoge Canonum adnotavit, aliam esse rationem legum regiarum, & canonum; quòd illa severas pœnas à reis exigant, hi autem errantes in viam reducere & ægris remedia parare conentur, quando peccatum est in leges evangelicas, aut mores receptos.

VIII. Si quis autem de quæstione proposita, quæ fuerit sententia veterum, requirat, definiri posse videtur ex Innocentio I. & Gelasio. Etenim ille non solam editionem Decretorum quæ complexus erat epistola quam dederat ad Alexandrum Antiochenum, sed etiam consensum Episcoporum provincialium requirit: *Ut que ipse tam necessariò percunctatus es, inquit, & nos climatè respondimus, communi omnium consensu studioque servantur.* In eandem sententiam Gelasius dixit primam sedem exequi *uniuscujusque synodi constitutum, quod Universalis Ecclesie probavit assensus.* Imò & Hilarius, à me supra laudatus, Decreta ab Occidente in Orientem mitti consuevisse scripsit, non extorquendi assensus injuriâ, sed instruendæ omnium conscientie cognitione.

Ad hanc disputationem illustrandam non omitti debet insigne Anastasij Bibliothecarij testimonium, qui ad marginem sexti canonis Septimæ Synodi, ubi mentio habetur cujusdam canonis Trullani Concilij, hæc adnotavit: *Nec te moveat si hanc definitionem nos minimè habeamus, cum & eorum nonnullas quas intercanones habemus, in auctoritatem non recipiamus; sicut quasdam ex Conciliis. Alie namque apud Grecos tantum, alie vero apud certas solum provincias, in observantia ecclesia-*

stica assumuntur. Sicut sunt Laodicensis Concilij 16. & 17. regule, que apud Grecos tantum servantur, necnon & Africanorum Conciliorum 6. & 8. capitula, que nulla provincia servare, nisi Africana, dignoscitur. Hanc ob causam ipsi etiam Romani Pontifices in formula professionis quæ habetur in Diurno Ecclesie Romanæ, spondent se observaturos & confirmaturos omnia decreta canonica prædecessorum apostolorum nostrorum Pontificum, quæcumque ipsi synodaliter statuerunt, & probata sunt. Non inutiliter hæc ultima verba addiderunt. Sciebant etenim præter constitutionem factam synodi assensu, necessarium fuisse ut tacito provinciarum consensu probaretur.

Communem omnium seculorum sententiam etiam hac in parte secuti sunt Galli nostri; qui se solis illis canonibus teneri putaverunt, qui aut contrario usu aboliti non essent, aut qui ab initio usu recepti fuissent. Id testatur Philippus Rex Francorum in Pragmatica qua privilegia quædam Academicæ Aurelianensis indulsit anno MCCCXII. *Non putet igitur aliquis nos recipere, vel progenitores nostros recepisse, Consuetudines quaslibet, sive Leges, ex eo quòd eas in diversis locis & Studiis regni nostri per scholasticos legi sinantur. Multa namque eruditioni & doctrinæ proficiunt, licet recepta non fuerint. Sicut nec Ecclesia recipit quamplures canones, qui per consuetudinem abierunt, vel ab initio non fuerint recepti, licet in Scholis à studiosis propter eruditionem legantur. Scire namque sensus, ritus, & mores hominum diversorum, locorum, & temporum, valde proficit ad cujuscunque doctrinam.*

Consensus necessitatem hac etiam ratione probavit Nicolaus Cusanus, quòd olim omnia disciplinæ capita decernerentur in Conciliis, ex communi Episcoporum suffragio & consensu, secundum formam ab Apostolis præscriptam, qui ex sua & seniorum sententia, Decreta de suffocato, & de sanguine, ediderunt. Vnde sequi ait, Constitutiones pontificias aut è canonibus receptis petendas; aut si potestatem statuendi, quam Summus Pontifex à Deo habet, in rebus nondum canone decisus explicare velit, *ad hoc quòd statutum ejus liget, non sufficit quòd sit publicè promulgatum; sed oportet quòd acceptetur, & per usum approbetur, secundum superiora & ea que notantur de Constitutionibus super rubrica; ubi dicitur per Doctores, quòd ad validitatem statuti tria sunt necessaria, potestas in statuente, publicatio Statuti, & ejusdem approbatio per usum. Vnde videmus innumera apostolica statuta, etiam à principio postquam edita fuere, non fuisse acceptata.*

IX. Quæ in contrarium afferuntur, ejusmodi sunt, ut à recepta sententia discedere non cogant. Neque enim subditis idcirco

Diurnas Eccl.
Rom. editio. Ro-
ma ab Hæreticis,
sed d'apostolica, an
1660.

Franc. Florin
Anecdotes me-
tissimas præstat
hæc verba in
Dissert. de Orig.
Jur. Can. lib. 6.
nem.

Cusanus Cardu-
li de Constat.
Cath. l. 2. c. 7.
10. & 11.

Concil. T.
can. 10.
11. & 12.

legis ferendæ potestatem asserimus, quòd consensum eorum expressum vel tacitum exigamus. Quanquam enim liberam & à nemine pendentem solvendi & ligandi auctoritatem fateamur, attamen cum in externo regimine versatur, & se ad ea porrigit quæ neque fidem nec sacramenta seclerumve censuram respiciunt, tunc maximè subditorum assensum exigit, in quorum ædificationem est à Christo instituta. Vis ergo & imperium legis à sola Ecclesia pendet; sed executio vim fortitur à consensu eorum quorum maximè interest; qui solâ repulsâ legis satis docent eam sibi non esse commodam. Neque est quòd aliquis aut Pontificis aut Conciliorum privilegium illis à Christo collatum proferat: quia exceptis canonibus qui de fide aut de morum doctrina feruntur, ceteri, qui *Græciz* respiciunt, & in factò versantur, (quod prudentissimos sæpe fallit) non debent summo illo non errandi privilegio censerì; maximè cum id proprium sit legibus ecclesiasticis de disciplina latis, ut eas pro ratione temporum aut locorum mutari necesse sit, quemadmodum docet Augustinus: *Ipsa plenaria Concilia sæpe priora posterioribus emendari, cum aliquo experimento aperitur quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat, sine ullo typho sacrilegæ superbiæ, sine ulla inflata cervicis arrogantia, sine ulla contentione livide invidiæ, sancta humilitate, cum pace catholica, cum charitate Christiana.* Quod autem è Gratiano proferitur Concilij Triburiensis decretum, non verat quin Pontificum Romanorum Decreta provinciarum usibus obfutura repudiari possint; sed modum quendam examini præscribit, scilicet ut quantum fieri potest, *est jugum vix ferendum sit, suscipiatur tamen ob memoriam B. Petri.* Sed si omnino ferendum non sit, quia scilicet utilitati publicæ graviter obest, ex illo Decreto sequitur situm esse in populi potestate, ut à se jugum illud amoveat. Hæc sunt verba canonis: *In memoriam B. Petri Apostoli, honoremus Romanam & apostolicam sedem; ut que nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat magistra ecclesiasticæ rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur jugum, conferamus, & pia devotione toleremus.*

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

CAPUT istud Concilij Triburiensis apud Ivonem & Gratianum refertur ex Capitulis Caroli Magni Imperatoris. Nauclerus autem adnotat hoc esse unum ex xxiii. legum capitulis quæ idem Imperator, ut Sigebertus scribit, anno primo imperij sui instituit, cum per omne imperium suum legatos

ad faciendum iudicium & justitiam cunctis direxit. Quæ capitula haud dubiè non alia erant quàm ea quæ à Karolo edita Romæ anno primo imperij sui testatur ex veteri codice Metensi vir clarissimus Iacobus Sirmondus. Itaque cum decretum istud extet etiam in capite xxx. Concilij Triburiensis, quod anno dcccxcv. habitum fuit sub Rege Arnulfo, & ex eodem Concilio laudetur à Burchardo, par est existimare patres Synodi Triburiensis illud mutatos esse ex legibus Karoli, atque ita suam fecisse legem quam approbaverunt. Sed utcunque se res habeat, magni momenti sunt verba istius capituli. Nam cum auctor vellet gratificari Romano Pontifici in causis ecclesiasticæ discipline, videretque hoc pacto nonnulla tentari contra consuetudines receptas, usus est eadem dexteritate qua usus olim erat in Concilio Sardicensi Osius Cordubensis Episcopus ut Episcoporum dejectorum appellationes ad Romanam sedem approbari procuraret ab ea synodo, nimirum adducta reverentia quæ beato Petro sedique ejus debetur. Sed ut res ista clariùs elucescat, adferenda sunt ipsamet Osiij verba ex canone tertio Concilij Sardicensis: *Quòd si aliquis Episcopus, inquit, iudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, ut iterum Concilium renevetur; si vobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his qui causam examinarunt Iulio Romano Pontifici.* Hujus juris novam esse institutionem Marca probat ex his verbis in libro vii. cap. iii. §. viii. ubi observat Osiium non dicere confirmandam esse antiquam traditionem, quemadmodum fieri consuevit in negotiis quæ renovatione tantum aut observatione indigent. Sic in capite isto quod explicandum suscepimus, auctor ait servandam esse cum mansuetudine humilitatem, ut licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur jugum, feratur tamen ob memoriam beati Petri Apostoli, ob quam honoranda est Romana & apostolica sedes. Sic in Concilio Remensi adversus Arnulphum cap. xxviii. Arnulphus Aurelianensis Episcopus dixit: *Nos verò, reverendissimi patres, Romanam Ecclesiam propter beati Petri memoriam semper honorandam decernimus, nec decretis Romanorum Pontificum obviare contendimus; salva tamen auctoritate Nicani Concilij, quod eadem Romana Ecclesia semper venerata est.* Eadem prudentia usus est Bonifacius sedis apostolicæ per Germaniam Legatus, cum Episcopos in legatione sua consistentes jurejurando adegit polliceri subjectionem Romano Pontifici, aliâque nonnulla tentavit contra priscum morem. Quod adeo gratum fuit Romanis auribus ut nuntiis a Bonifacio missis, qui de rebus istis certiorerem facerent Romanam Ecclesiam, maxima gratulatio facta fuerit. Testatur id ipsemet Bonifacius in epistola centesima quinta, quæ data est ad Cudbertum Cantuariensem Archiepiscopum, in qua hæc leguntur: *Decrevimus autem in nostro synodali conventu & confessi sumus fidem catholicam & unitatem & subjectionem Romane Ecclesie sine tenus vitæ nostræ velle servare; sancto Petro & Vicario ejus velle subijci. Synodum per omnes annos congregare, Metropolitanos Pallia ab illa sede quærere, & per omnia, præcepta Petri canonice sequi desiderare, ut inter oves sibi commendatas numeremur. Et isti confessioni universi consensimus & subscripsimus, & ad corpus sancti Petri principis Apostolorum direximus. Quod gratulando Clerus & Pontifex Romanus suscepit. Hanc formulam sequens ætas servavit in pro-*

P iij

Augustinus L. 1.
Conf. c. 7. & ep.
ad Marcellinum,
& l. 1. De Bapt.
c. 1.

Concil. Tribur. c.
111. An. 897. Ha-
berat apud Grat.
dist. 19.

fectionibus Episcoporum, ut patet ex formula XII. in appendice tomi secundi Conciliorum Gallie, quæ sic habet: *Beato vero Petro & Vicario ejus debitam subjectionem & obedientiam, suffraganeis vero nostris adiutorium me exhibiturum profiteor.* Quin etiam in formula juramenti quod Episcopi præstare tenentur Pontifici Romano, Gregorius VII. ejus inventor retinendum putavit beati Petri nomen, ob reverentiam nominis apostolici. Extat in regesto Gregorij VII. & in libris Decretalium.

CAPVT XVII.

Synopsis.

I. Ad quorum curam pertineat nova legis examen. Docetur hoc competere, in Gallia, Ecclesia Gallicana. E Concilio Turonico, quo Siricij & Innocentij decreta de celibatu recipiuntur, cum exceptione, quod attinet ad privationem communionis. Et Canones apostolici non admissi olim ab Ecclesia Gallicana.

II. Septima Synodus explosa est à Concilio Francofordiensi, ob questionem de imaginibus. Verborum sono, non autem re ipsa discrepabant. E perversa interpretatione Latina verborum Constantini Episcopi natum præcipuè dissidium. Gallicana Ecclesia de recipienda Synodo Oecumenica deliberat. Quod locum habet maximè, quando per Legatos non adfuit Concilio, quod observat Anastasius.

III. Multi canones Octavae Synodi non sunt statim recepti ab Ecclesia Gallicana, quod adversi essent antiquis moribus regni.

IV. Hoc jure expendendorum canonum usa est Ecclesia Gallicana in Conveniu Bituricensi.

V. Non solum Ecclesia Gallicana, sed etiam Regis consensus necessarius est ad executionem publicam novorum canonum. Episcopi de legis aequitate discipulant; Princeps de Reipublica tranquillitate. Consilium Burgundia Ducis, ne quid novi constituitur in regno absque consensu Regis. Qua ratione receptus non est in Gallia liber Sexius Decretalium.

VI. Concilij Basileensis Decreta legis publicæ vim non habuerunt, donec regia lege firmata sunt. Concilij Tridentini definitiones fidei admittuntur Edicto regio. Sed Decreta disciplina non servantur, nisi quatenus eorum sententia in Constitutiones regis transscripta est. Inquiritur breviter in causas non admissi Concilij Tridentini Decretorum; idque totum à prudentia Regum pendere ostenditur.

VII. Antiqua illa Gallorum opinio, de necessitate publicationis & acceptationis tam Ecclesia Gallicana quam Regis, confirmata est Concordatis.

I. **N**VNC discutiendum restat ad quorum curam pertineat examen illud, an nova lex ecclesiastica sit utilis, vel noxia. Quod uno verbo explicari potest; nempe ad eos pertinere quorum interest legem ferri aut non ferri, id est, ad Ecclesiam Gallicanam in Gallia, id est, ad Episcopos, & ceteros à Clero qui conventibus publicis interessere solent.

Rem satis apertam uno aut altero exemplo confirmabimus. Siricij & Innocentij I. Decretales epistolæ, quæ Sacerdotibus &

Diaconis uxorum usum ita interdixerunt, ut contumaces à communione abstinerent, Ecclesia Gallicana non statim admittit in eo capite quo à communione pelluntur: sed rem totam initio ita temperavit, ut officio suspensis, communione concessa, ad altiores gradus ascendendi spes adimeretur. Quod probatur canone II. Concilij Turonici I. habiti anno CDLXI. *Et licet à patribus nostris emissa auctoritate id fuerit constitutum, ut quicumque Sacerdos, vel Levita, filiorum procreationi operam dare fuisset convictus, à communione dominica abstineretur, nos tamen huic districtioni moderationem adhibentes, & justam constitutionem molientes, id decrevimus, ut Sacerdos, vel Levita, conjugali concupiscentie inherens, vel à filiorum procreatione non desinens, ad altiorum gradum non ascendat, neque sacrificium Deo offerre vel plebi ministrare presumat. Sufficiat his tantum ut à communione non efficiantur alieni.* Integram tamen Siricij & Innocentij Constitutionem, absque ulla exceptione vel indulgentia, suscepit Synodus Agathensis anno DVI. Eadem libertate usa est Ecclesia Gallicana in non admittendis Canonibus apostolicis; etiam post editam à Dionysio Exiguo Collectionem suam; ut demonstratur libro III. cap. 4. §. 3.

II. Secunda Nicæna Synodus (quæ sub Hadriano Pontifice Nicææ primùm coacta literis Constantini Imperatoris & Ireneje matris, deinde Constantinopolim translata, utriusque urbis nomine à scriptoribus Constantinopolitana vel Nicæna dicitur) ab Ecclesia Gallicana, in Concilio Francofordiensi, repudiata est. Cujus dissensionis occasio inspicienda est; & quid inde ad theorematis nostri probationem trahi possit, sincerè colligendum. Convenerunt anno DCCXIV. regni Francorum & Italiae Episcopi in urbe Francofordiensi, apostolica Adriani I. auctoritate & jussione Caroli Regis congregati. Proposita est sacro conventui Synodus Nicææ habita; quam illi Oecumenicam dici posse negarunt, quod Occidentis provinciæ per epistolæ more ecclesiastico sententiam rogatæ non fuissent. Imò synodum omnino exploferunt, quod imaginibus divinum cultum ab ea decretum existimarent; non quidem aperta definitione, sed conniventia. Ita enim indignationem suam canone II. expresserunt: *Allata in medium questio de nova Grecorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt; in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus sanctorum ut Deificæ Trinitati servitium aut adorationem non impenderent, anathema judicaretur. Qui supra san-*